

9 AVSLUTANDE SYNPUNKTER

Forskningen om offentlig tjänsteproduktion befinner sig ännu i ett inledande, men samtidigt snabbt expanderande, stadium. Forskningsinsatserna sker på bred front såväl vad avser teori och metod som empiri.

I vissa avseenden är naturligtvis svårigheterna att mäta produktivitet och effektivitet inom offentlig sektor större än för det privata näringslivet. Till dessa svårigheter hör:

- * Medan studier av industriproduktion och privat tjänsteproduktion vanligen kan baseras på förutsättningar om vinstmaximering eller kostnadsminimering gäller detta mera sällan i offentlig tjänsteproduktion. Endast inom konkurrensutsatta områden kan man förvänta sig att sådana antaganden är uppfyllda. Avsaknaden av klara målsättningar innebär att vissa restriktioner ej kan införas i modellen, vilket i och för sig förenklar den tekniska analysen men på bekostnad av säkerheten i skattningarna. Ofta måste modellvalet begränsas till analyser baserade direkt på en produktionsfunktion.
- * Offentlig tjänsteproduktion har ofta flera produktionsfaktorer och flera produkter. Medan det existerar ett stort antal olika typer av produktionsfunktioner för analys av envaruproduktion, existerar det endast ett fåtal hanterbara typer av analytiska produktionsfunktioner som kan utnyttjas vid produktion av flera varor och tjänster. Icke-parametriska metoder har därför

snabbt blivit populära, framför allt Farrell-DEA-metoden. Samtidigt som kunskaperna om teknologin redan i utgångsläget är begränsade minskar dessa restriktioner på modellvalet också möjligheterna att mera förutsättningslöst studera teknologin inom offentlig tjänsteproduktion.

- * De metoder som står till förfogande är i många fall icke-statistiska vilket såväl begränsar möjligheterna att genomföra specialtest som att få en uppfattning om precisionen i parameterskattningar. Graden av osäkerhet i skattningar av effektivitet och produktivitetsutveckling är därför okänd.
- * De empiriska resultaten gällande effektivitetsskillnader mellan enheter och produktivitetsutvecklingen för dessa är relativt känsliga för modellens dimension, dvs antalet produkter plus antalet produktionsfaktorer, när vissa icke-statistiska metoder utnyttjas. Om antalet produkter plus produktionsfaktorer är stort i förhållande till antalet observationer blir oftast antalet fullt effektiva enheter stort och struktureffektiviteten hög. Detta gäller framför allt DEA-metoden för beräkning av effektivitet samt, i viss utsträckning, tillhörande Malmquist-index för beräkning av produktivitetsutveckling.

Punkterna ovan ger också en indikation om önskvärda forskningsinsatser på teori- och metodsidan. Följande punkter anser jag angelägna ur forskningssynpunkt:

- * Teoriförankring av de modeller som idag saknar sådan men ändå i stor utsträckning utnyttjas, dvs en närmare koppling mellan teorier för beteende inom offentlig sektor och relationerna i den produktionsteoretiska modellen.
- * Introduktion av osäkerhet och statistiska skattningsmetoder i de icke-statistiska modellerna.

- Kriterier för avgränsning och definition av effektivitet i modeller med många produkter och produktionsfaktorer.
- Analyser av robusthet, dvs i vilken utsträckning som de empiriska resultaten är känsliga för valet av modell.

På den empiriska sidan finns också angelägna forskningsinsatser:

- Vi har idag en lång rad exempel på relativt enkla kostnads- och nyckeltalsanalyser. Mera metodmässigt avancerade, produktionsteoretiska analyser är därför av stort intresse. Detta gäller inte minst den offentliga sektorn i Sverige.
- Eftersom många aktiviteter inom den offentliga sektorn drivs som monopol (post, järnväg, tele etc) är internationella jämförelser mycket angelägna. Sådana projekt är mycket resurskrävande men bör ges hög prioritet.
- Eftersom teknologin är mindre väldefinierad och känd i offentlig tjänsteproduktion är analyser av stabiliteten över tid i effektivitetsfördelningen av stort intresse.
- Analys av orsakerna bakom variationer i effektivitet mellan enheter inom en sektor samt orsaker till variationer i enheternas produktivitetsutveckling är också av stort intresse. Jag tänker här t ex på betydelsen av organisatoriska förhållanden och incitamentsstruktur jämfört med den fysiska kapitalstocken för uppnådd produktivitet, budgetprocessens utformning samt i vilken grad en hög kvalitet i produktionen samvarierar med en hög effektivitet.